

BRANDKÅRS-

tidsskrift

Nr 7

62

44 ÅRG.

UR INNEHÅLLET:

Brandförsvarets roll i totalförsvaret	161	Vårt vatten	173
50-årsjubileet i centrum vid årets brandkongress	165	Aktuell rättspraxis	176
Nytt från Byggnadsfronten	171	Pulversprinkler i imkanoler	177
		Minnen	179

Brandkårsförbundens hyllning vid Riksförbundets 50-årsjubileum framfördes av landshövding O. Sehlstedt

Universitetsbiblioteket
Lund

Från vårt förlag har utgivits

1956	BRANDPUMPAR
av H. A:son Moberg	85 sidor kr 3:—
1959	ELD och BRAND
av S. Hultqvist & G. Persson	66 sidor kr 3:50
1959	FLYGPLANSSLÄCKNING
av A. Stålemo	43 sidor kr 3:—
1960	BRANDFARLIGA KEMIKALIER; VATSKOR,
GASER m m
av G. Bergström & G. Persson	77 sidor kr 4:—
1960	NÄGOT OM KARTOR
av T. Böös	69 sidor kr 5:—
1960	SLÄCKNINGSVÄRKAN och SLÄCKNINGSMEDEL
av S. Hultqvist & G. Persson	85 sidor kr 6:—
1960	VI SKALL BYGGA EN BRANDSTATION
av I. Strömdahl	31 sidor kr 2:—
1961	SKYDD MOT ANDNINGSGIFTER
av G. Persson	82 sidor kr 5:—

Porto + varuskatt tillkommer

SVENSKA BRANDKÅRERNAS RIKSFÖRBUND

Jakobsgatan 14
STOCKHOLM C

Telefon 010/21 36 06
Postgiro 48 70

Nr 7 1962

44 ÅRG.

UPPLAGA 14.500 EX.

REDAKTÖR OCH ANSVARIG UTGIVARE: ANDERS EKBERG

ORGAN FÖR SVENSKA BRANDKÄRNAS RIKSFÖRBUND

JAKOBSGATAN 14, STOCKHOLM C • TELEFON 010/10 50 25 • POSTGIROKONTO NR 4870

BRANDKÅRS- *tidskrift*

Brandförsvarets roll i totalförsvaret

Av riksbrandsinspektör Ingvar Strömdahl

Även i framtidens krig har vi att räkna med elden, mordbranden, som ett medel att förgöra människor och förstöra vad människor byggt upp. Att branden spelade en stor roll och medvetet mobiliserades som medhjälpare vid försöken att utplåna fientliga bebyggelsecentra under det andra världskriget vet vi. Min-, spräng- och brandbomber i lämplig kombination visade sig vara ett effektivt medel att snabbt och överraskande starta stadsdels- och stadsbränder. Ju längre kriget led med desto större vetenskaplighet avvägdes bombblandningarna för att brandverkningarna skulle bli de effektivast möjliga. Brandskyddets män, män som utbildat sig att *bekämpa* brand, utnyttjades av den angripande för beräkning av den för varje målområde optimala bombkombinationen och bombsatsen. Och brandskyddets män mobiliserades av försvararen med uppgift att i möjligaste mån begränsa verkningarna av den lössläppta branden. Att effekten av de förstnämndas destruktiva insatser väsentligt översteg verkan av de senares försvarsinsatser vet vi alla.

I stad efter stad släpptes branden lös med hjälp av bombmattorna. I krigets slutskede demonstrerades hur man med en enda bomb kan slå ned och förbränna en hel stad. Resultatet av de två atombombernas verkningar i Hiroshima och Nagasaki — en kvarts miljon dödade och 100.000 förstörda hus — repre-

senterade höjden av tekniskt kunnande hos 2:a världskrigets mordbrännare. Vi vet att stormakterna i dag har till sitt förfogande medel att starta brand — brand i förening med andra förgörande verkningar — som är tusenfalt kraftigare än Hiroshimabomben.

Det svenska totalförsvaret liksom de flesta andra länders byggs i dag upp med tanke på att landet kan komma att utsättas för angrepp med kärnvapen. Vi vet i stort hur verkningarna av sådana vapen mot bebyggelsecentra blir. Vi här i Sverige har dragit konsekvenserna av detta vetande och räknar med att som förebyggande åtgärder praktiskt taget tömma våra större städers inre, särskilt brandfarliga delar på människor och att i övrigt satsa hårt på skyddsrum.

För hundratals år sedan kunde man bygga och bygge man städer, som tämligen väl motstod en fiendes försök att utifrån genom brand förstöra staden. Stenhus med tegeltak innanför en skyddande försvarsmur var då som regel tillräckliga byggnadstekniska försvarsåtgärder för att förhindra stadens antändning genom fiendebland.

Hur en stad skulle behöva se ut i dag för att invånarna skulle kunna känna sig någorlunda trygga i händelse av kärnvapenanslag kan vi föreställa oss: nåt av tunnlar och grottor på stort djup under markytan, utrustade med omfattande anordningar för belysning, venti-

lation, kommunikation m.m. Sådana städer har vi inte — ännu. Blir det ett tredje världskrig och vår tekniska civilisation överlever, får vi det kanske. Vid planerandet av de städerna får de rådgivande brandteknikerna svåra och viktiga uppgifter.

Vid utformningen av efterkrigstidens stadsamhälle har i samråd med civilförsvars- och brandtekniker viss hänsyn tagits till önskvärdheten att söka begränsa skadeverkningarna av krigshandlingar och därvid närmast av krigsbranden. Det i jämförelse med äldre tiders stadsbebyggelse upplösta byggnadssätt som tillämpats under det senaste kvartseket och som måste betecknas som ett stort plus ur brandförsvarssynpunkt, har, det skall genast konstateras, icke tillkommit ur försvarssynpunkt. Det är i stället kravet på ljus och luft under normala fredsförhållanden, som drivit fram den utvecklingen. Men när det gäller grönbältena exempelvis mellan industri- och bostadsbebyggelse har strävan att förhindra krigsbrandens utbredning från den förra till den senare haft visst inflytande på dimensioneringen av skyddsområdena. I dag tror vi väl inte att vi genom en sådan sektionering av bebyggelsen skall kunna förhindra att de egentliga bostadsområdena utsätts för angrepp. Varje mera betydande uppdelning av bebyggelsekakan i stycken avgränsade från varandra genom öppna stråk minskar dock risken för vidare utbredning av en inom en begränsad del av staden startad krigsbrand. Risken för att brandstorm skall uppstå minskas också genom en sådan uppdelning av bebyggelsen. Mot bakgrunden av vad vi i dag vet om förstörelsemöjligheterna gör vi nog i alla fall bäst i att betrakta grönbältet som i första hand en av fredsmässiga skäl dikterad åtgärd att åstadkomma en uppluckring av stadsbebyggelsen.

Brandförsvarets företrädare av i dag har sålunda inga större möjligheter att ställa sitt vetande i fråga om det *förebyggande krigsbrandförsvaret* till förfogande när det gäller utformningen av våra städer. De byggs för fred. Och väl är kanske det. Det visar att människan trots allt hoppas på en varaktig fred och tror på möjligheten att avvärja framtida storkrig. I detta sammanhang måste dock understrykas det värde det förebyggande brandförsvaret i fred och för fredsförhållanden har också med tanke på ett krigs brand-

katastrofer. Här gör brandteknikerna — myndigheternas, konsulterna och försäkringsgivarnas — indirekt en insats för totalförsvaret som inte kan skattas nog högt. Utan den vore ett släckande brandförsvar i krig tämligen meningslöst.

Den som vill fred han ruste sig för krig. Ätminstone i rimlig utsträckning. Vi går inte så långt i rustandet för krig att vi bygger våra samhällen och våra kommunikationer för krig. Men vi räknar med att kriget kan komma över oss, nästan som en blixtnär klar himmel. Vi bygger upp det totala försvarets beredskap härför. Inom loppet av några få dygn skall igelkotten ha rullat ihop sig och taggarna skall ha rests. Den omställning av samhället som sker i och med att krigsmakten mobiliseras och civilförsvaret intar högsta beredskap är genomgripande. Den måste för att kunna genomföras snabbt och någorlunda friktionsfritt vara förberedd i detalj. I det förberedelsearbetet medverkar också brandförsvarets män.

Ryggraden i det fredsmässiga brandförsvaret bildas av de kommunala brandkärorna, som i dag har en personalstyrka, av ca 2.500 heltidsanställda och ca 18.000 deltidanställda. De årliga kostnaderna för det kommunala brandförsvaret uppgår till nära 100 miljoner kronor.

Ett gott komplement till de kommunala brandkärorna är de enskilda fastighetsägarnas och anläggningsägarnas materiella och personella beredskap mot brand. Den *materiella* beredskapen representeras därvid av brandsläckningsmateriel, lättare och tyngre, av alarmerings- och brandsläckningsanordningar typ automatisk brandalarm, vatten-, skum- och kolsyresprinkler, samt, där industribrandkär upprättats, av brandfordon och släckningsutrustning ofta i klass med vad kommunerna kan uppvisa. Den *personella* beredskapen representeras först och främst av medborgaren i gemen, vilken är lagligen skyldig att varsko dem som befinner sig i fara på grund av brand, att alarmera brandkår och att efter förmåga ingripa mot brand. Vissa av medborgarna är emellertid bättre ägnade att ingripa mot brand än andra: industribrandkärornas personal har en god, i många fall utmärkt, brandmannautbildning och vid många industrier och andra anläggningar får

varje anställd utbildning och med jämna mellanrum övning i brandsläckning.

Trots att brandförsvaret numera i Sverige inte är en folkrörelse såsom det alltjämt är i exempelvis Finland, Tyskland och Österrike, måste man likväl säga att det är en realitet att räkna med. Det må här erinras om att de totala årliga kostnaderna i vårt land för brandskador, direkta och indirekta, för kommunernas, statens och de enskildas brandförsvarsorganisationer, för det byggnads- och drifttekniska brandskyddet samt för brandsäkringsinrättningarnas administrationskostnader uppgår till storleksordningen en halv miljard kronor.

Det måste vara helt i sin ordning att vår brandförsvarsorganisation, uppbyggd för fred, bildar kärnan i brandförsvaret i krig. Kring de kommunala brandkårerna uppbyggs *det lokala allmänna civilförsvarets brandkårer* — krigsbrandkårerna — en i varje civilförsvarsområde. I stort sett bibehålls fredsbrandkårens slagkraft — ehuru icke personalstyrkan — på landsbygden liksom i tätorter med mindre än 5.000 invånare. I tätorterna med mer än 5.000 invånare ökas den och blir större ju större orten är och ju mera utsatt den bedömes vara för krigshandlingar. Också sådana faktorer som bebyggelsens brandfarlighet, vattenförsörjningsmöjligheterna och möjligheterna att få släckningshjälp från annan ort inverkar på släckningsorganisationens storlek. De största orterna får på så sätt en släckningsorganisation som är mångfalt större, materiellt och personellt, än fredsorganisationen. En hel del av fredsbrandkårnas personal försvinner dessvärre ur kårerna i och med mobiliseringen men annan personal som i fred skall vara inskriven i civilförsvaret samt utbildad och övad tillförs i stället krigsbrandkårnerna. Totalt kommer på så sätt det lokala allmänna civilförsvarets brandtjänst att få en personalader på ca 53.000 man, varav upp till 6.000 vapenfria värnpliktiga. Det säger sig själv att överförandet av det kommunala fredsbrandsförsvaret till de statliga krigsbrandkårnerna i civilförsvarets regi måste innebära många stora svårigheter av organisatorisk, personell och praktisk art. Det är också ofrånkomligt att det i än den ena än den andra frågan — det kan gälla utbildning, taktik, utrustning, samband, ledning — uppstår meningsskiljaktigheter mellan civilförsva-

rets folk och brandfolket. Att sådana diskussioner kan vara givande framgick klart vid det senaste länsbrandinspektörsmötet, förlagt till civilförsvarets befälsskola i Rosersberg, då en hel dag ägnades krigsbrandsförsvaret. Det är att hoppas — ja, det är helt enkelt nödvändigt — att sådana diskussioner återkommer med jämna mellanrum både på riks- och på länsplanet.

Vid sidan av det lokala allmänna civilförsvaret med dess olika tjänstegrenar uppsätts 20 st *undsättningskårer*, var och en bestående av *dels* 2 st räddningskompanier om vardera 3 st räddningsplutoner samt *dels* 1 st brandpluton. Undsättningskårnas totala styrka uppgår till ca 10.000 man. Kårnerna måste anses bli av elitkaraktär enär de 100 %-igt består av värnpliktig personal. De grupperas för insats i första hand i de större orterna. Kårnas huvuduppgift är räddning av människor instängda i instörtade byggnaders källarvåningar. Man har räknat med att undsättningskårnerna i flertalet fall skall kunna fullgöra denna uppgift utan att nämnvärt besväras av brand. Därmed inte sagt att inte brand skulle möta undsättningskårnerna på deras väg in i skadeområdenas yttre zoner. Snarare har man väl räknat med att antalet fall, där man har ras men inte brand är så stort att arbetsuppgifterna väl förslår utan att man i nämnvärd omfattning ger sig i kast med de brinnande objekten.

I samband med att frågan om undsättningskårnerna för några år sedan utreddes förelåg ett i detalj utarbetat förslag att göra personalen i undsättningskårnerna allroundutbildad: varje man skulle, precis som brandmannen i fred, kunna både rädda och släcka och vara utrustad därför. Tyvärr föll den enligt min uppfattning goda tanken på omöjligheten att — åtminstone vid den tidpunkten — få disponera tillräckligt lång utbildningstid.

Så något om *verkskydden*. Här räknar man med en total personalstyrka av ca 70.000 man. En del av dessa, uppskattningsvis ca 10.000, ingår i verkskyddens brandgrupper och utbildas i brandsläckningstjänst. Pumputrustningen blir huvudsakligen motorsprutor klass I (motsvarande) men ett mindre antal enheter utrustas med motorsprutor klass II. Det väsentliga värdet hos verkskyddens brandenheter är deras möjlighet att *snabbt* ingripa mot brand: de befinner sig på brandplatsen

praktiskt taget i samma ögonblick branden börjar. Den korta insatstidens betydelse känner varje brandman.

Skyldighet att ingripa mot brand gäller, som tidigare nämnts, enligt brandlagen, *den enskilda människan* i fred. Samma skyldighet fast utvidgad också till andra nödlägen än brand gäller enligt civilförsvarslagen den enskilda människan i civilförsvarsberedskap och krig. För att därvidlag kunna göra bästa möjliga insats fordras utbildning. Sådan utbildning i självskydd sker i frivilligorganisationer och däribland, i fråga om brandutbildningen, brandkårsförbundens regi. En hel del har därvid åstadkommits. Det är emellertid att hoppas att denna av staten bekostade utbildning — som onekligen har stort värde också för fredsförhållanden — skall ta än bättre fart än vad som hittills varit fallet. En förutsättning härför är ett helhjärtat engagemang från brandbefälets sida.

Det är sammanfattningsvis *personellt* sett en omfattande brandsläckningsorganisation, som på den civila sidan — de militära förbandens brandsläckningsresurser skall här inte närmare beröras — kan mobiliseras vid ofred: 53.000 brandmän i de lokala krigsbrandkårerna, 1.500 i undsättningskårens brandplutoner, ca 10.000 i verksskyddens brandgrupper och så till slut den stora massan av tjänstepliktiga medborgare i åldern 16—65 år. Även *materiellt* är det åtskilligt som kan uppsättas: de kommunala, frivilliga och industribrandkårens fordon och materiel, den av staten och de verkskyddsskyldiga i fredstid anskaffade och upplagrade släckningsmaterielen, de vid beredskap inmönstrade fordonen samt, slutligen, skyddssummens och hemmens tusentals satser släckningsutrustning med pyts-pumpen i centrum.

Vad kan nu åstadkommas med denna släckningsorganisation? Vilken roll kan den spela i det svenska totalförsvaret? Dess uppgift — att i intim och förtroendefull samverkan med i första hand civilförsvarets övriga tjänstegrenar rädda människor och begränsa krigsbrandens materiella skadeverkningar — blir svår. I många situationer övermäktigt. Endast en bråkdel av personalen är yrkesbrandmän, hel- eller deltidanställda. Flertalet är, sin civilförsvarsutbildning till trots, amatörer. En stor del av utrustningen och fordonen blir av

provisorisk karaktär. Insatstiderna blir ofrånkomligen långa — det blir snarare frågan om timmar än minuter. Den fruktansvärda förstörelsen i skadeområdena, bränder av en omfattning, som ingen av släckningspersonalen tidigare sett maken till, den tjocka, kvävande röken och de kringflygande gnistorna och bränderna, de heta kastvindarna, oväsendet från de sammanstörtande byggnaderna och skriken från de skadade människorna, svårigheterna att nå förbindelse mellan ledningscentraler och enheter och dessa sinsemellan, svårigheten att bedöma läget och lägesutvecklingen, brist på sömn och på mat, oro för de anhöriga och oro inför den osynlige förgöraren i form av radioaktiv strålning eller giftiga gaser, i många fall panisk skräck inför det ofattbara — detta är, torftigt skildrat, det läge man har att räkna med. Ingen kan under sådana förhållanden begära att underverk skall utföras av vare sig brandenheterna eller de övriga civilförsvarsenheterna. Men trots allt kan vi räkna med att åtskilligt skall kunna utföras av vår brandförsvarsorganisation inom civilförsvarets ram om det värsta skulle hända och kriget komma över oss. Många liv har den förutsättningar att rädda och mycket av värde bör den kunna skydda mot brandens härjningar. Redan det förhållandet att vi med stora kostnader bygger upp den och att den i nödens stund finns till måste bidra till att stärka motståndsviljan och därmed till att öka förutsättningarna för att krisen skall övervinnas. Krigsbrandförsvaret har därmed — inom ramen för totalförsvaret redan ur psykologisk synpunkt en betydelsefull uppgift. Det hjälper oss att tro på möjligheten att överleva. *Om kriget kommer.*

För publicering i uppslagsverket BYGG har expertisen utvalt den nybyggda brandstationen i

MARIEFRED

som föredömligt exempel på små och medelstora stationer

Arkitekt och konstruktör:

Lundgrens Ingenjörbyrå

Nyköping 2

Tfn 0155/154 28

Civ.ing. SVR S. Ake Lundgren

50-årsjubileet i centrum vid årets brandkongress

I blickpunkten befann sig i hög grad den trevliga utställning av fotografier, bildkavalkad, kartor, diagram m m från Svenska Brandkärnans Riksförbunds 50-åriga verksamhet, som i Folkets Hus trapphall mötte deltagarna i årets brandkongress i Stockholm. Mycken möda hade brandkapten Fred Ramqvist nedlagt på den utställningen, och han är väl värd en blomma och ett tack för det lyckade resultatet. Det var något utöver "det årsmötesvanliga" och tilldrog sig stor uppmärksamhet. Utställningen var lika lyckad som nödvändig för att inte 50-årsjubileet skulle drunkna i allt "brandbesläktat", som under dagarna 15—17 maj avhandlades på årsmöten med inte bara Svenska Brandkärnans Riksförbund utan även Svenska Brandskyddsföreningen, Svenska Brandbefälets Riksförbund och Stockholms läns Brandkårsförbund, samtidigt som sammanträden avhöllos med såväl i kongressen deltagande kommunalmän som Svenska Brandingenjörsföreningen. Uppenbarligen blev följden en mycket kraftig anhopning brandfolk av olika kategorier, som måhända verkade mäktigt utåt, men, men... Till flydda tider återgår...

Alltnog. Vi skall som hastigast se på vad som utspelade sig under de aktuella tre dagarna.

Den 15 maj på morgonen

inledde Svenska Brandbefälets Riksförbund och Stockholms läns Brandkårsförbund med *enskilda* årsmöten, varvid de rutinmässiga årsmötesfrågorna snabbt klarades av. När den offentliga delen av brandbefälets årsmöte fortsatte under eftermiddagen, var ca 225 personer bänkade för att lyssna på en lång rad föredrag under den gemensamma rubriken "Oss eldsjälur emellan". Låt oss här endast räkna upp föredragen som hölls:

"Brandförsvarets komponenter", av brandchef S. Sönnnerberg.

"Brandchefen ser på brandstyrelsen", av brandchef L.-M. Eliasson.

"Brandstyrelsen ser på brandchefen" och "Brandstyrelsen ser på brandmannen" av borgarrådet H. Berglund.

"Brandmannen ser på brandstyrelsen" av ombudsman H. Arpstedt.

"Brandmannen ser på brandchefen" av ombudsman S. Lindberg.

"Brandchefen ser på brandmannen" av brandchef E. Ström.

Föredragen följdes av en kort diskussion innan intendent A. Margulies lämnade en sammanfattning. Och sammanfattningsvis är här att säga, att huvuddelen av den långa serien föredrag var synnerligen intresseväckande och trevliga (Men varför gavs helt onödiga, förtäckta "stick" åt en frivillig brandkår?), vilket även gäller sammanfattningen.

De kommunala förtroendemännen

hade även de börjat sitt sammanträde tidigt på dagen. Vad som här framför allt tilldrog sig intresset var diskussionen om "Räddningstjänsten" med direktör P. Wahlström som inledare. Sedan inledaren redovisat de skilda faser av vad som under året skett på räddningstjänstens område — tre privata räddningsföretag införlivade med ett försäkringsbolag, 22 andra försäkringsbolags samarbete med bl a Taxi, tillsatta utredningar, motioner i riksdagen m m — *varnade han kraftigt för geschäft på de sjukas bekostnad*. Han ansåg att landstingen — där så är möjligt — borde överlåta ambulanstransporterna till yrkesbrandkårer och i övrigt utnyttja Taxi med dess vitt utgrenade larmsystem och möjlighet att på neutral grund biträda där de kommunala brandkärnorna inte kan lösa frågan.

Vid den följande debatten var den allmänna meningen, att brandkärnorna var mest lämpade att handhava denna service åt de sjuka. *Brandkärnorna bör vara ett allmänt hjälporgan.*

Jubileumsdagen

för Svenska Brandkärnans Riksförbund var så inne. Dagen började en aning "jubileumsoriginellt" med behandling av frågan om förbundets upplösning. Dvs det var frågan om sammanslagning mellan Svenska Brandkärnans Riksförbund och Svenska Brandskydds-

Bild 1. Kända ansikten bland kongressdeltagarna. Fr v: brandcheferna H. Hällebrand, H. Rosencrantz, A. Leijonhufvud, E. Lindgren, G. Thorö, S. Sandqvist, O. Werngren, E. Castler, L.-M. Eliasson, V. Bjertén, direktörerna S. Fryklund och f brandchefen H. Selldén.

föreningen, som skulle officiellt behandlas vid ett gemensamt, enskilt sammanträde. Utredningens sekreterare, direktör Chr. Möller, lämnade en utförlig redogörelse för frågan. Som här signalerades i april-numret (sid 99), beslöts i *princip* om en sammanslagning, med uppdrag åt centralstyrelsen att "i samråd med styrelsen för SBF och representanter för brandkårsförbunden fullfölja utredningen om sammanslagningen och att senast för 1963 års ordinarie årsmöte framlägga utredningens resultat, innefattande bl a stadgar för den sammanslagna organisationen".

Det därefter följande enskilda årsmöte med Svenska Brandkärernas Riksförbund var snart avslarat, och omval skedde av de styrelseledamöter vars mandattid utgick. Samma var förhållandet när Svenska Brandskydds-föreningen därefter höll sitt enskilda årsmöte.

Och så meddelades att förslag förelåg om att förlägga 1963 års årsmöten till Tylösand. Men den frågan lämnades åt styrelserna för avgörande.

50-årsjubileet

med Svenska Brandkärernas Riksförbund dominerade helt det tillsammans med Svenska Brandskyddsföreningen gemensamma, allmänna mötet. De båda förbundens ordförande, landshövding A. Nordenstam, kunde hälsa inte mindre än ca 500 deltagare, då han öppnade mötet. Tyvärr var såväl statsrådet Johansson som statssekreterare Persson på grund av utrikesresa förhindrade närvara, men kanslirådet Bucht var där tillsammans med riksbrandinspektör Strömdahl, rektor Hultqvist, landshövding Sehlstedt, represen-

tanter för överståthållarämbetet, länsstyrelsen i Stockholms län, Stockholms stad, Byggnadsstyrelsen, Civilförsvarsstyrelsen, Provningsanstalten, Försvarsstaben, Sveriges Civilförsvarsförbund, Röda Korset, Stadsförbundet, Landskommunernas Förbund, brand- och försäkringsfolk från skilda organisationer, talrika representanter för brandförväret i våra nordiska grannländer, samt en representant, herr Augustin, från Landesbrandkasse i Kiel. En speciell välkomsthälsning riktades till förbundets närvarande hedersledamöter och till pressens representanter.

Landshövding Nordenstams anförande, som i hög grad spann på temat *samverkan*, var format som ett högtidstal med anledning av Riksförbundets 50-årsjubileum. (Huvuddelen av anförandet fanns införd i föregående nummer.) Som avslutning på anförandet kunde ordföranden med tillfredsställelse överlämna Svenska Brandkärernas Riksförbunds högsta utmärkelsetecken, den kungliga medaljen i

Bild 2. Brandkonsulent Eskil Jansson erhåller Riksförbundets högsta utmärkelse, den kungliga medaljen i guld, av landshövding Nordenstam.

guld, till brandkonsulenten Eskil Jansson, Luleå. Samma utmärkelse tilldelades brandchefen Axel Bergdahl, Karlskrona, och direktören Harald A:son Moberg, Uppsala, vilka båda tyvärr var förhindrade närvara.

Svenska Brandskyddsföreningens guldmedalj överlämnades därefter till brandstyrelseordföranden T. Persson, Sundsvall, byrådirektören Stig-G. Holmberg, rektorn Swen Hultqvist, ingenjören Ove Bull och fänriken L. Reuterskiöld.

Hyllningar

Efter högtidstalet var det dags att hylla jubilarer. Som sig bör började det med brandkårsförbundens i landet gemensamma gratulation, som framfördes av landshövding O. Sehlstedt. Han hyllade därvid "den samordnande och idégivande organisationen i vårt gemensamma arbete mot vådelden", samtidigt som han underströk dels nödvändigheten av att brandförsvaret vidgas, dels "fostrargärningen att göra människan mer inriktad på självskydd även i detta avseende". Utöver gratulationen och lyckönskan om en ljus och brandfri framtid överlämnade landshövding Sehlstedt från samtliga 23 brandkårsförbund ett kontant belopp om 4.600 kronor — avsett för stipendier — jämte en vacker adress.

Riksbrandinspektör I. Strömdahl framförde en lyckönskan från Statens Brandinspektion och Statens Brandskola. Han underströk i samband därmed bl a att det alltid rått ett intimt och gott samarbete mellan jubilarer och de statliga organen, som behöver denna "utfyllnad". Han framhöll att Riksförbundet förstått sitt ansvar, och hoppades på god fortsättning, med än större resurser än hittills.

Från Statens Brandinspektion i Norge

framförde riksbrandinspektör P. Strömsheim, Oslo, en hyllning för det stora arbete Riksförbundet utfört, och han underströk att man i Norge mycket saknar en motsvarande sammanslutning.

Hyllningen från våra finska vänner kom först från Brandkårens Centralförbund i Finland, som genom jur lic C. A. Öman och fil kand Esa Leskinen därvid överlämnade Centralförbundets förtjänstkors till landshövding Nordenstam. Från Finlands Svenska Brandvårnsförbund överlämnades sedan en bordsflagga genom verksamhetsledaren R. Ahlund.

Överste B. Heinrichs framförde en hyllning — med en textad adress — från Brandskyddsföreningen i Finland och en hälsning från Brandbefälsförbundet i Finland. Och från våra danska vänner var det överinspektör J. Ammitzböll, som framförde en hjärtlig lyckönskan.

Efter alla hyllningarna från våra nordiska vänner underströk landshövding Nordenstam vår sammanhållning i Norden i vårt och torrt, och nyttan och glädjen av de gemensamma kontakterna, vilka han hoppades skulle fortsätta att utvecklas.

Svenska Brandskyddsföreningens talan fördes så av Föreningens vice ordförande, direktör G. Ljungqvist, i ett charmant anförande. Han framhöll att de två organisationerna — trots ett intimt samarbete — icke varit siamesiska sysslingar, och han underströk Föreningens stora erkänsla och tacksamhet för Riksförbundets stora och effektiva medverkan i brandförvarsarbetet. Anförandet utmynade i en välgångsönskan åt Riksförbundet "i dess nya tillvarelsform och nya framtid".

Från Svenska Tarifföreningen framförde direktör E. Lundberg en lyckönskan och överlämnade — liksom direktör Ljungqvist tidigare gjort — en blomsterhyllning.

Mera blommor lämnades av Svenska Brandredskapsföreningen, som genom direktör O. Eriksson tackade för ett värdefullt och stimulerande samarbete och en för land, samhälle och medborgare gagnelig insats, varvid han uttalade beundran för initiativtagarna och deras tro på de idéer, som utgjort Förbundets riktmarker. Han fortsatte: "Vi hysa även den största respekt för de män, som byggt upp denna slagkraftiga, riksomfattande organisation. Brandkårsförbund i alla län och fri-

Bild 3. Landshövding Nordenstam erhåller Brandkårens Centralförbund i Finland förtjänstkors av fil kand Esa Leskinen.

Bild 4. Från Stockholms stads mottagning i Gyllene Salen.

villig anslutning av praktiskt taget alla brandkårer i kommuner och industrier är ett imponerande resultat av Förbundets verksamhet."

Den långa raden hyllningar avslutades av direktör G. Ljungqvist, som denna gång framförde en lyckönskan från Städernas Försäkringsbolag, åtföljd av en vacker blomsteruppsats. Podiet pryddes f ö med vackra blommor även från Norsk Brandvernförening, Skorstensfejaremästarnas Riksförbund, Svenska Brandbefälets Riksförbund och Svenska Försäkringsbolags Riksförbund, vartill AB Ystads Centraltryckeri med en gåva utökat det av brandkårsförbunden överlämnade kontantbeloppet för stipendier.

Landshövding Nordenstam framförde till slut ett hjärtligt och varmt tack för de många och vackra hyllningarna. Han framhöll där-

vid bl a, att han själv hade funnit samarbets-tanken så naturlig, att när den påpekades av gratulanterna framstod den i ny dager.

Filmvisning

följde närmast. Det var svenska versioner av dels en engelsk instruktionsfilm "Brandrök och brandgaser" — i svart-vitt — som visade ventilationsproblem inom industrin, dels en tysk upplysnings- och informationsfilm i färg, "Explosionsfara", som behandlade brandfarliga gaser och ångor. Och så var det "Brandsläckning i småbåtar", ett "filmprotokoll" från utförda, mindre släckningsförsök, samt "Cisternbrand", också det en upptagning från ett utfört släckningsförsök; båda svenska alster.

Efter filmvisningen skedde samling i Stads-huset, där Stockholms stad ordnat en tjusig mottagning med vin och kakor i mängder. Välkomsthälsningen framfördes av stadsfullmäktiges 2:e vice ordförande Eva Remens, och landshövding Nordenstam tackade senare för stadens visade gästfrihet.

Restaurang Hasselbacken

var i år platsen för kongressmiddagen, som samlat bortåt 300 deltagare. Speciellt glädjande var det att däribland se några av "det gamla gardet", med i spetsen f landshövdingarna Bo Hammarskjöld och A. E. Rodhe samt direktörerna Gotthard Bylund och Einar Lindbohm.

Vid middagens början meddelade ordföranden att telegram ingått från Riksförbundets beskyddare, Hans Maj: Konungen. Den

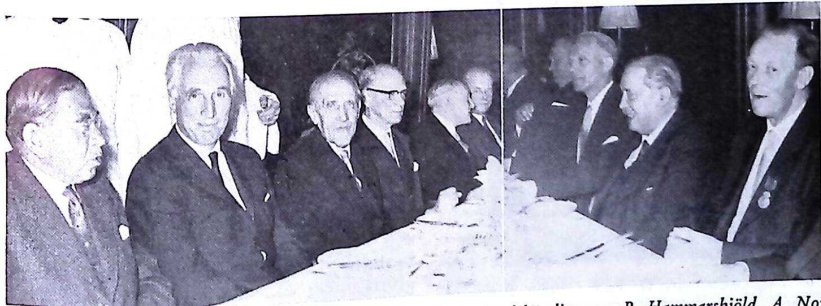

Bild 5. Bland gästerna vid kongressmiddagen sågs bl a (fr v): landshövdingarna B. Hammarskjöld, A. Nordenstam, A. Rodhe, brandchef N. Grönvall, direktör E. Lindbohm, direktör H. Høeg, överdirektör A. Örborn, riksbrandsinspektör P. Strömsheim, direktör G. Bylund och medaljören Eskil Jansson.

första skålen var Konungens. Välkomsthälsning riktade landshövding Nordenstam så till nyssnämnda kämpar, "som återvänt till sina domäner", till föredragshållare, nordiska gäster, medaljörer, damer (proportionen var ca 1:15) m fl, m fl. Glad och trivsamt var stämningen, med sång av gamle OD-isten Gottfrid Bylund (bl a "Min stamfar hade en stor pokal...") och korta tal av brandingenjör Walmari, Finland och brandkonsulent Eskil Jansson, vilken senare framförde medaljörernas tack. Och så avslutades middagen med ett charmerande tal av landshövding Hammar-skjöld, som i talet hann beröra "Bylunds sirén", fördettingarnas glädje över att mötas, glädjen över att så många i brandförsvarets led håller ut, "vilket behövs för att inte pumparna skall rosta och slangarna torka". Han slutade med att ge uttryck åt sin stora tillfredsställelse med att brandförsvarets stora sak är i så goda händer.

Den 17 maj,

Norges nationaldag, fortsatte förhandlingarna, som inleddes med ett leve för Norge. Och så startade en lång serie föredrag. Då samtliga dessa senare kan beräknas föreligga i tryck — ett var infört redan i förra numret av denna tidskrift och ett andra återfinns i detta nummer — lämnas här endast en mycket kort ämnesredovisning. Doktor M. Jacobsson in-

Bild 7. Generalmajor C. E. Almgren i talarstolen.

ledde om "*Brandförsvaret — bostadsbyggnadet*". I det mycket trevligt upplagda anförandet lyckades doktorn t o m få in att "en journalist är en man, som skall lära andra vad han inte vet själv", Kommentarer — i samma ämne — följde sedan av överingenjör Gunnar Essunger och brandchef Nils Grönvall, vilken senare bl a framförde den åsikten, att mentalt svaga eller stressade personer inte borde bo i höghus.

"*Brandförsvaret — industrin*" var rubriken på det inledningsanförande, som direktör Henning Wadell därefter höll, och som åtföljdes av kommentarer av brandingenjör Sven Welin-Berger och brandchef Valter Bjertén.

Närmast följde så överdirektör A. Örborns intressanta synpunkter på "*Brandförsvaret — lantbruket*", som kommenterades av agronom T. Centervall och brandchef Stig Rosenlund.

Man var så framme vid det med stort intresse motsedda sista föredraget om "*Brandförsvarets roll i totalförsvaret*" med inledningsanföranden av generalmajor C. E. Almgren och riksbrandinspektör I. Strömdahl. De synnerligen intressanta och klarläggande anförandena kommenterades därefter av byråchef Ivar Müller och brandchef K.-M. Grönlund.

Så var det då dags för landshövding Nordenstam att tacka alla som deltagit med föredrag och inlägg under förhandlingarna. Han underströk att brandförsvaret är ett fredsbevarande försvar, att vi rustar oss för freden genom att satsa på ett gott försvar, och att vi har utsikter att få ett än bättre brandförsvar om vi följer de goda råd, som givits under dagen.

Och därmed slutade förhandlingarna och sattes punkt för 1962 års brandkongress.

Ek

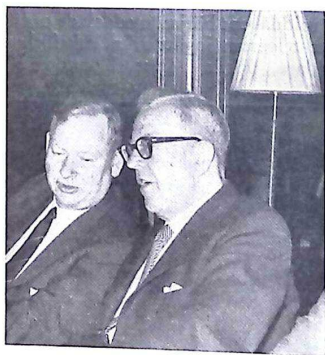
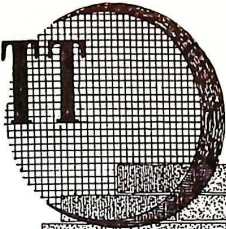

Bild 6. Landsekreterare G. Falk i livlig diskussion med rektor E. Forslid, författare till Riksförbundets jubileumsskrift: skriften som beräknas föreligga färdig före årets slut.

NYTT

från

BYGGNADSFRENTEN

Värmeväxlare

I skrivelse till byggnadsstyrelsen den 5 december 1961 har med hänvisning till utförda isolationsförbättringar anhållits om generellt godkännande av värmeväxlare typ TVB. Med anledning härav har styrelsen efter samråd med statens brandsinspektion anfört följande:

"Ifrågavarande apparat har i tidigare utförande i skrivelse den 4 juli 1961 från byggnadsstyrelsen godtagits för värmeåtervinning ur vanlig evakueringsluft i bostads- och kontorshus. Den består i huvudsak av ett antal av varandra oberoende lamellbatterier med vertikala tuber. I höjddel är batterierna avdelade genom en mellanvägg av dubbla plåtar med mellanliggande isolering genom vilka batterirören går så att två sektioner erhålles, en undre genom vilken den varma evakueringsluften passerar och en övre genom vilken den kalla friskluften passerar. Batterierna är delvis fyllda med köldmediet Freon 12 till en höjd av 1 à 2 dm vilket redovisas i ritning nr 430-202-103 daterad 1 mars 1961. Denna fyllnadsgrad ger en frönmängd som ej överstiger 30 kg. På batteriernas nedre samlingsrör i evakueringsluften ovan vätskenivån är en smältsäkring placerad. Placering och typ är redovisade i ritning nr 3-430290 daterad den 2 juni 1961.

De isoleringsåtgärder som åberopas för ett generellt godkännande är följande och redovisas på ritning nr 3-430292.

1. Översida, baksida och botten samt lucka har isolerats med 50 mm stenull med plåttäckning.
2. Luckans övre och nedre del har försetts med asbest och plåttäckning med ca 5 mm totaltjocklek.
3. Battericellens gejdarr, som skiljer friskluft och evakueringsdelen, förses båda med plåttäckt fyllnadsisolering utdragen till hela batteriets längd.
4. De förutvarande gummilisterna utbytes mot fjädrade ställister, vilka täta över hela baksidan och luckans bredd.

Ingenjörsvetenskapsakademien har i sin handbok nr 126 av år 1950 givit vissa säkerhetsanvisningar för kylanläggningar. I dessa regleras bland annat mängden köldmedium som får förekomma i olika sammanhang och utförandet av de delar i vilka köldmediet skall förvaras.

De ovan redovisade isoleringsåtgärderna har förbättrat värmeväxlaren ur brandskyddssynpunkt. Utförandet kan enligt byggnadsstyrelsens mening numera anses vara sådant att den i BABS 1960 kap 32 avsedda säkerheten mot brandspridning är tillgodosedd. Styrelsen har därför intert att erinra mot att ifrågavarande värmeväxlare med ovan angivna utförande tillsvidare även godtages i vårdanstalter och liknande byggnader för värmeåtervinning ur vanlig evakueringsluft. För de till aggregatet anslutna kanalerna gäller vad som i BABS 32:4222 anges beträffande utförandet i viss brandteknisk klass." (7.3.1962)

Dörr mellan brandsäkert avskild trappa och entréhall

Till statens brandsinspektion har framställt förfrågan beträffande möjligheten att förse dörr mellan brandsäkert avskild trappa och entréhall med lås. Brandsinspektionen har i ärendet meddelat följande.

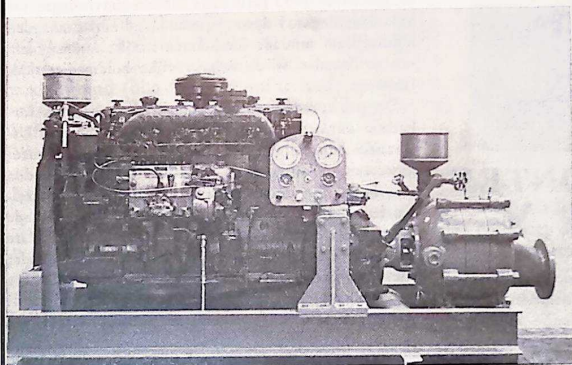
Ifrågavarande dörrförbindelse är ej påkallad av behovet av brandsäkert avskild utrymningsväg för de kring entréplanet boende, som via entrén eller genom fönster kan komma direkt ut till det fria, utan fastmer tillkommen av praktiska skäl för att få gångförbindelse mellan entrén och våning 1 trappa och uppåt.

Brandsäkert avskild trapphus skall enligt BABS 24:321 mot trapphall ha självstängande brandsäkra dörrar av typ som godkänts av Statens Provsningsanstalt för detta ändamål. I statens brandsinspektionens meddelande 1962:3 redogöres för de krav, som bör ställas på ovan nämnda dörrar varvid bl a anges att dörrarna icke får vara försedda med lås, som kan regleras med nyckel.

Trots att ur utrymningspunkt inte hinder kan anses föreligga att dörren mellan det brandsäkert avskilda trapphuset och entréplanet låses anser sig brandsinspektionen icke kunna tillstyrka en sådan åtgärd på grund av att de för ändamålet typgodkända dörrarna ej får vara försedda med lås. Brandsinspektionen anser det ur förväxlingssynpunkt ej lämpligt att skilja på kraven på dörrar till brandsäkert avskild trapphus, beroende på i vilket våningsplan de skall vara insatta. (8.6.1962)

B. Lennmalm

Stationära Pumpaggregat

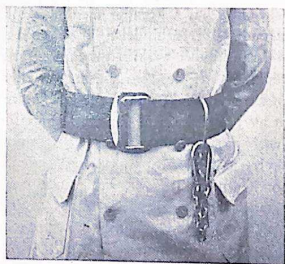
för

Diesel-, Bensin eller
El.drift

Kapacitet:
2500-6500 lit/min
vid 100 m/vp.

Wilh. Rubergs Fabriks-Aktiebolag
LÅNGBRO

Tel. Kristianstad 10174, 10178, 16278

NYHET **FRÅN BRISSMANS**

**Livbältet som många
länge väntat på**

Detta bälte har ej några påsydda slejfar eller spännen med tornar, inga nitar eller märlor som skär sönder väven. Vårt nya bälte är av Teryleneband som tål 2,5 tons belastning utan att brista, spännet som är PATENTSOKT håller för samma dragning utan minsta glidning. Bältet är reglerbart 25 cm. Bältet kan erhållas med bälthake av lättmetall eller med kedja och karbinhake för brandmän samt med fästring och schackel för takarbeten m. m. Bältet sändes till påseende utan köptvång.

BRISSMANS BRANDREDSKAP AB
HALMSTAD

Telefon 133 33

Vått vatten

Den amerikanska brandtidsskriften *Fire Engineering* ställer ofta rundfrågor till brandcheferna i USA. I slutet av föregående år gällde frågan, vilka erfarenheter de hade av vått vatten som släckningsmedel och dess fördelar och nackdelar vid användningen. Svar har ingått från ett fyrtiotal brandchefer från nästan lika många delstater, bland dem även Hawaii och Alaska.

Innan vi går in på resultaten av denna rundfråga, kan det vara lämpligt att göra en rekapitulerings av vad vått vatten och vätmedel är.

Vått vatten erhålles genom tillsättning av ett vätmedel till vanligt rent vatten, varigenom vattnets ytspänning nedsättes från normala 72—74 dyn/cm till värden mellan 25 och 30 dyn/cm. Genom nedsättning av ytspänningen får vattnet en ökad förmåga att tränga in i porösa ämnen eller i porerna i även till synes relativt kompakta kroppar. Finnes i en ytbeläggning skador eller porositeter, intränger det våta vattnet genom dessa och kan därvid lyfta beläggningen från den yta, den har till uppgift att skydda.

Vätmedel förekommer i handeln i fast (pulver), flytande eller pastaliknande form. Dess kemiska sammansättning är i detta sammanhang mindre viktig och skulle för övrigt kräva en ingående behandling för att ge något av verkligt värde.

Den tillsatsmängd av vätmedel, som vanligen erfordras för tillfredställande nedsättning av ytspänningen eller till under 30 dyn/cm varierar för olika vätmedel och för olika önskemål mellan 0,25—2,0 %.

De vätmedel, som användas för brandsläckningsuppgifter, är som regel icke giftiga. De kan irritera huden, men angriper vanligen ej ens ett så känsligt organ som ögat med skadlig inverkan. Däremot accepterar ej kreatur foder, som fuktats med vått vatten. Mjöl, som utsatts för besprutning med vått vatten, ger vid bakning ett bröd med mögelsmak, vilket ju inte är behagligt.

En del vätmedel uppträder som korrosions-

inhibitorer och andra som katalysatorer, dvs att de kan verka hindrande eller förstärkande vid korrosionsangrepp. En undersökning av korrosionsmotståndet hos olika material mot en del vätmedel har utförts för några år sedan, varvid man kom fram till följande resultat:

Goda material äro: Rostfri stålplåt, bakelitlackerad plåt, korrekt förtennat eller förblyad kopparplåt och svartplåt.

Acceptabla material äro: Galvaniserad svartplåt, men endast mot det koncentrerade vätmedlet dvs stamlösningen, asfaltlackerad svartplåt samt med tvekan mönjad svartplåt mot 1 %-ig lösning.

Utdömda material äro: Svartplåt och aluminiumplåt, lackerad eller mönjad svartplåt, den senare mot stamlösning.

Emellertid kan, där vätmedlet ej i sig själv utgör en inhibitor, korrosionsangreppen minskas genom tillsättning av en särskild inhibitor.

Vätmedlen har i allmänhet ett pH-värde under 7, alltså en något sur karaktär, vilket delvis förklarar dess aggressiva egenskaper.

Vätmedlen kan ha en förödande och nedbrytande verkan på skumalstringen, därest rester, även mycket små sådana, av vätmedel finns kvar i ett rörsystem även avsett för skumväska. I Amerika användes nämligen ofta en dubbel pumpinjektor för införing av vätmedel eller skumväska. Naval Research Laboratory i Washington varnar emellertid på det allvarligaste att utnyttja denna typ av pumpinjektorer.

Det våta vattnets inverkan på de föremål och det gods, vilka det avser att rädda, är ej helt klarlagd. Det är sagt, att exempelvis bomull, lös eller i pressade balar, skulle påverkas så av vissa vätmedel, att den ej längre är värd en fortsatt bearbetning, men att andra typer av vätmedel är helt oskadliga för densamma. Detta är givetvis ett allvarligt problem, som kräver närmare studium samtidigt som ett allmänt bedömande av brandskador kontra skador av det våta vattnet behöver göras.

Avsikten med att sänka ytspänningen hos vatten och därmed göra det till sk vatt vatten, är att öka vattnets släckningseffekt. Naturligtvis kan dess kylande förmåga ej ökas, men däremot möjligheten att djupt tränga in i ett brinnande material genom såväl brand- som glödsnittet ända ned till av elden ej angripet område.

Det är och har aldrig varit ifrågasatt, att vatt vatten skall ersätta vanligt vatten, men i vissa fall ger det våta vattnet avsevärda fördelar framför det vanliga, vilka resultera i effektivare och snabbare släckning.

Här skall nämnas några fall, där vatt vatten kan vara vatt att insättas:

Vid inomhusläckning: Trossbottnar med torvströ-, sågspån- eller kutter-spånsfyllning. Sängkläder, madrasser, stoppade möbler, kläder och textilier.

Vid industrier och lagerlokaler inom vilka finnas: Bomull, ull, jute, trassel, drev, träull, lump etc. Pressade balar av bomull, ull, jute och lump samt pappersmassa.

För landsbygden: Hö och halm, otröskad säd samt byggnadernas halm eller spåntak.

Vid utombussläckning av: Sågspån, träflis, träkol, brun- kol och torv.

Vid skogsbrandsläckning: För skapande av skydds- områden och begränsningslinjer samt eftersläck- ning.

För oljesläckning: Vid sprutning av vatt vatten skum- mar detta, men bildar ej särskilt hållbart skum. Vatt vatten kan därför med större fördel än vanligt vatten utnyttjas för släckning av på marken utfluten olja.

Den utrustning, som erfordras för att åstad- komma och utnyttja det våta vattnet, finnes i regel redan vid brandkåren.

För rena förstahandsangrepp inomhus an- vändes vanliga assurances- eller handkraftspru- tor eller pytsprutor. Vätmedlet bör därvid finnas i beredskap i flaskor eller ampuller, anpassade för en eller flera normala fyll- ningar. Vid skogsbrandsläckning användas strilkannor eller de speciella skogsbrandspru- torna.

Brandkåren utrustade med brandbil med vattentank och pump utnyttja denna enhet även för sprutning med vatt vatten. Därvid bör vätmedlet ej tillsättas i tanken förrän vid användningstillfället. Vätmedlet förvaras i lämpliga kärl, som möjliggör snabb fixering av doseringen för vattentanken.

Om man ej önskar blanda vätmedlet direkt i tanken, kan vätmedlet tillsättas den från pumpen utgående vattenströmmen antingen genom en på pumpen monterad pumpinjektor av samma eller liknande typ, som användes för insugning av skumväska eller en i slang- ledningen insatt mellaninjektor. Då insug- ningsmängden skumväska (4—5 %) är vä- sentligt större än mängden vätmedel (0,5— 2 %) placeras vid insugning av vätmedel en strypbricka i intagsöppningen. Före övergång från vätmedel till skumväska är det nöd- vändigt, att hela systemet med injektor, rör- ledningar, ventiler och pump *noggrant* genom- sköljes och rengöres, då annars risk föreligger, att skumalstringen saboteras.

Vid släckningsangrepp med vatt vatten är smalslang att föredraga på grund av drifts- ekonomiska skäl, men givetvis även genom den goda manövrerbarheten. Dimstrålmun- stycken användas med fördel, men det är att märka, att kastlängden hos strålen med vatt vatten alltid blir kortare än med vanligt vatten på grund av vätskedropparnas minska- de storlek.

Låt oss nu se till vilka resultat angående användningen av *vatt vatten* våra vänner på andra sidan Atlanten kommit.

De flesta av tillfrågade brandchefer säger, att de använder vatt vatten men endast för specialuppgifter, alltså ej för vanliga bränder och framför allt ej mot bränder, som hunnit få större omfattning. Naturligt är, att vatt vatten insattes mot djupliggande bränder i exempelvis bomullsbalar, madrasser, stoppade möbler etc. Men även mot andra typer av bränder gives exempel på, hur släcknings- verkan uppnåts med gott resultat.

Landsbygdens brandkårer sätter gärna in vatt vatten mot bränder i hö, halm och otrös- kad säd samt givetvis även mot gräs- och buskbränder.

I silos och liknande anläggningar rappor- teras, att med vatt vatten gjorts lyckade släck- ningar. Brandchef Knight i S:t John omtalar, att en spånsilos i vilken en häftig brand upp- stått, framgångsrikt släcktes i trots av, att spånlagret hade ett djup av 4,5 meter. Med en viss förvåning noterar man, att även mängder av vete räddats från totalförstörelse genom släckning med vatt vatten.

Mot mindre oljebränder har vatt vatten

med fördel använts genom dess skummande egenskaper och i Portland har man nyttjat vått vatten för kylning av oljecisterner, då vått vatten fäster vid och täcker bättre på vertikala ytor än vanligt vatten, anger brandchef Simpson.

Det är endast fem av 40-talet brandchefer, som förklarar sig ha litet eller intet intresse för vått vatten, men erkänner, att det kan ha betydelse vid släckning av poröst material. Egentligen är det endast en brandchef, som ställer sig helt negativ.

Däremot reagerar en del av dem mot kostnaden och andra mot olägenheterna genom ökad korrosion av tankar, pumpar och särskilt deras packboxar samt injektorerna. Ett par talar om den tidspillan, som uppstår, innan man fått fram det våta vattnet till strål-röret samt om ökat läckage i o gummerad tryckslang.

En fråga, varom delade meningar synas föreligga, är om vattenskadorna ökar eller minskar vid användning av vått vatten. Övervägande är dock åsikten, att de minskar. Enighet råder om, att vatten sparas genom släckning med vått vatten och detta har sin största betydelse, när vattentillgången är begränsad, exempelvis när det medföres i brandbilarnas tankar.

Av tillfrågade brandchefer svara 25 %, att de ej finner några som helst olägenheter med att använda vätmiddel och vått vatten eller att i varje fall, att olägenheterna är så oväsentliga, att de kan negligeras.

På en direkt fråga till tidskriften *Fire Engineering* om de tekniska och praktiska fördelarna med vått vatten har svarats:

De tekniska fördelarna av vått vatten är, att vattnets ytspänning reduceras, vilket möjliggör bättre ytkontakt och inträngning.

Detta leder till följande praktiska fördelar:

1. Mindre vatten erfordras för släckning av brand.
2. Släckningstiden minskas.
3. Effektiviteten hos vattnet ökas vid klass A och B bränder.
4. Djupliggande bränder, exempelvis i stoppade möbler, poröst gods i sammanpressade balar, kläder m m kan lättare behärras.
5. Avrinningen av släckningsvattnet blir vanligen mindre, vilket resulterar i mindre vattenskador och ökad möjlighet att rädda ej brandskadat gods.

Vidare anges i svaret, att många typer av

gummibränder, vilka tidigare alltid motstått angrepp med vanligt vatten, visat sig kunna nedkämpas med vått vatten.

Det sägs även, att vått vatten i form av vattendimma har effektivt kunnat användas mot bensinbränder (?), där vanligt vatten varit av ringa eller intet värde.

Dessa svar kan kompletteras med, att rökutvecklingen minskas samt tiden för efter-släckning och bevakning kan reduceras.

Så till slut några av de reflektioner i samband med svaren, som göres av brandcheferna.

"Tillkomsten av ett nytt och mindre korrosivt vätmiddel skulle avsevärt öka användningen av vått vatten."

"Kostnaden för vått vatten kan helt frånges, om man tar den i jämförelse med vinsten i släckningseffekt och tid."

"Vätmiddel tillsatsen drar för stora kostnader, om mer än 2.000 liter vatten måste sättas in för släckningsuppgiften."

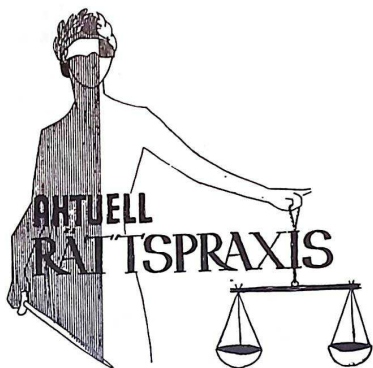
"Vätmiddel äro bra mot träbränder, stoppade möbler, automobilklädselar etc, men i många fall ökar vätmidlen skadeförlusterna på grund av nödvändigheten, att efter branden avlägsna allt trävirke i form av paneler och foder, innan en nymålning kan göras." (Artikelförfattaren undrar, om ej efter en inomhusbrand i regel avsevärda reparationer måste göras även om vått vatten ej kommit till användning.)

Det framgår av denna amerikanska rundfråga, att huvudparten av brandcheferna anse, att vått vatten är av värde för en hel del bränder och att fördelarna mer än väl uppväger de nackdelar, som kan ifrågakomma.

För 10—15 år tillbaka fanns här i Sverige ett rätt stort intresse för vått vatten, men detta synes ha svalnat högst avsevärt på några få undantag när, bland vilka kan räknas brandkärnorna vid landets två största städer.

Man kan nu fråga sig, om det ej vore värt, att våra brandkårer tog upp saken till förnyad prövning. Brandpersonalen måste utnyttjas på effektivaste och mest arbetsbesparande sätt. En hjälp att kunna göra detta är, att väl taga vara på, vad den tekniska utvecklingen kan ge.

U. A.

IFRÅGASATT DISPENS FRÅN SKYLDIGHETEN ATT UPSÄTTA BRANDSKÅP

Stockholms stad har hos Kungl Maj:t anhållit om dispens från skyldigheten jämlikt § 10 i brandstadgan av den 15 juli 1944 att uppsätta ytterligare brandskåp i avvaktan på Kungl Maj:ts ställningstagande till 1954 års brandlagsrevisions förslag till ändring av nämnda regel i brandstadgan.

Riksbrandinspektören, som erhöll framställningen på remiss, yttrade följande.

Vid tidpunkten för den nu aktuella framställningens avgivande, den 19 oktober 1961, hade propositionen i anledning av 1954 års brandlagsrevisions betänkande ännu icke framlagts för riksdagen. Så skedde emellertid i januari 1962, varefter tredje lagutskottet i utlåtande nr 11/1962 behandlade propositionen. Riksdagen antog sedermera den 21 mars 1962 den nya lagstiftningen.

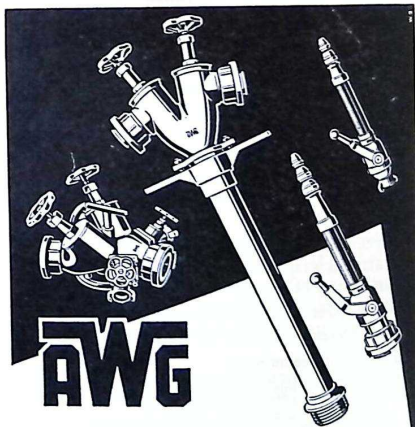
Brandlagsrevisionens synpunkter i fråga om brandalarmeringen — sådana de återgivits av gatunämnden — har i samband med remissbehandlingen föranlett departementschefen till bl a följande uttalande (propositionen nr 12/1962, sid 156):

”Jag biträder uppfattningen att telefon i större utsträckning än som tidigare varit fallet kan användas för ingående alarmering men jag är icke beredd föreslå att, såsom i några yttranden förordas, de särskilda alarmeringsanordningarna helt slopas. Här ansluter jag mig till vad brandlagsrevisionen med instämmande av bl a riksbrandinspektören anför om behovet av sådana anläggningar. Om därför s k alarmtelefoner, som medger talförbindelse, kommer till användning, vill jag erinra om att dessa även kan användas för tillkallande av polis, ambulans och läkare m m samt att kostnader-

na då ej helt belastar brandförsvaret. Den tekniska utvecklingen samt bebyggelsens art i varje särskilt område måste i denna fråga bli avgörande, varvid det ankommer på kommunerna att genom föreskrifter i brandordningarna bestämma härom. Anvisningar om alarmering har utfärdats av riksbrandinspektören och jag förutsätter att så kommer att ske även framgent.”

Riksdagen hade icke uttalat någon erinran mot vad departementschefen sålunda anförde.

I *sakefrågan* hade riksbrandinspektören för egen del icke funnit någon anledning att frångå sina i en skrivelse till ämbetet den 29 april 1961 framförda synpunkter. Dessa hade delats av bl a polismästaren och ordningspolisintendenten i Stockholm. Deras bedömanden borde tillmätas stor vikt med hänsyn till det intima samarbetet mellan polisen och brandkåren. Riksbrandinspektören ansåg vidare, att gatunämnden icke tillfredsställande styrkt sina påståenden om minskat behov av brandalarmering via brandtelegraf (motsvarande). Denna fråga borde sålunda ytterligare utredas. Bl a ompände det statistiska materialet en alltför kort tid för att kunna anses tillräckligt representativt. Falskalarmeringen torde i framtiden — vid användande av kombinationen polis- och brandtelefon — komma att nära nog helt försvinna. Genom antydd

BRANDARMATUR ENLIGT S M S

KORROSIONSBESTÄNDIG LÄTTMETALL

Leverans genom landets brandredskapsfirmor

Verksrepresentant:

EWERT WILHELMSSON
BRANDREDSKAP · Vagnhärad Tel. 0156/10029

Pulversprinkler i imkanaler

I majnumret av *Fire Engineering* finns exempel på en fast släckningsanordning av mera ovanligt slag.

Det har visat sig i USA och framförallt — vilket artikeln särskilt berör — i Las Vegas, att bränder i imkanaler från restaurangkök och grillbarer haft ödesdigra ekonomiska konsekvenser för restaurangägarna. Man förklarar fenomenet med att restaurangerna i Las Vegas håller öppet dygnet runt under veckans alla dagar, varför restaurangägarna icke anser sig ha råd att stoppa driften för att mer än nödortfiktigt rensa kanalerna.

Hos *Mint*, en av de största restaurangerna i Las Vegas, inträffade så en brand, som för-

kombination av polis- och brandalarmering kom även kostnaderna att, såvitt angår brandförsvarets andel, bli väsentligt lägre, då huvudparten av de ingående larmen torde avse polisens verksamhet.

I formellt hänseende hängde väl för övrigt den nu föreliggande framställning s a s i luften, enär Kungl Maj: ju nu tagit ställning "till 1954 års brandlagsrevisions förslag till ändring av nämnda regel i brandstadgan". Såvitt riksbrandinspektören kunde bedöma, torde nu i första hand utarbetande av nya normalbrandordningar komma att genomföras, varefter — enligt den av riksdagen antagna propositionen — nya brandordningar skola ha upprättats och underställts länsstyrelsens prövning senast den 1 januari 1965. Det syntes riksbrandinspektören på grund härav lämpligt, att det nu aktuella spörsmålet — vilket var av principiell betydelse, det berör långt ifrån enbart Stockholm — ytterligare utreds för att tagas upp i samband med utarbetandet av normalbrandordningarna och det nya förslaget till brandordning för Stockholms stad. Att bifalla nu föreliggande framställning — som i rådande läge torde få fattas såsom en ansökan om dispens för tiden till dess förslag till de nya brandordningarna upprättats — ansåg riksbrandinspektören betänkligt med hänsyn bl a till den prejudicerande verkan ett sådant bifall skulle få.

* * *

På grund av vad sålunda och i övrigt anförts av styrkte riksbrandinspektören bifall till gatunämndens framställning.

Kungl Maj: t har ännu icke avgjort ärendet.

Stig-G. Holmberg

orsakade skada för 3.000 dollar och driftstopp i tre dagar. Branden uppstod, då en kock spillde ut flytande fett på grillen. Trots att imkanalerna rensats en vecka tidigare, fick branden så stor omfattning, att ovannämnda skador uppstod.

Kökschefen på *Mint* tillkallade då expertis för att lösa problemet, och man löste det på följande sätt.

En pulversläckare med ungefär 15 kg pulver installerades intill imkanalerna till grillen med två rör för pulvret från släckaren till två munstycken inne i nederdelen av imkanalen. Munstyckena var försedda med smältmetall, som vid brand smälter varvid pulvret blåses in i imkanalen. Av draget från branden förs pulvret upp i imkanalen och släcker branden. Vid smältmetallens utlösning kan man givetvis även få automatisk avstängning av utsugningsfläkten.

Endast ett par veckor efter installationen uppstod en ny brand, medan man hade 20 stekar på grillen. Utlösningen av släckaren skedde normalt och branden släcktes omedelbart samtidigt som utsugningsfläkten stängdes av.

Skadorna blev obetydliga och driftstoppet endast 15 minuter, vilken tid åtgick för att åter sätta släckningsanordningen i funktion.

Efter detta var succén given och nu har ungefär 100-talet restauranger i Las Vegas gjort liknande installationer.

Mint har även liknande automatiska installationer för att släcka brand i el-anläggningen för ljus-reklamen, som består av nära 9 km neonrör och 25.600 glödlampor.

Ehuru byggnadslagstiftning och rensningsplikt för imkanaler skiljer sig högst väsentligt i Sverige och USA, kan den här beskrivna enkla släckningsanordningen kanske vara tillämpbar även här. Kostnaderna är låga och installationerna ej skrymmande. Släckaren kan enligt artikeln placeras antingen på taket, på vinden eller i anslutning till spisen (grillen) i köket.

Problemet med brandfarliga fettavlagringar i imkanaler från restaurangkök och grillar är ju välbekant även i Sverige.

Arne Drott

En befattning som

Brandförman

vid Sala stads brandförsvar ledigförklaras härmed.

Kompetensvillkor: Brandförmankurs kat I. Praktisk erfarenhet av brandsignalanläggningar räknas som merit.

Lön och övriga förmåner enligt centrala avtal. Befattningshavaren är skyldig att mot fastställt hyra bebo anvisad tjänstebostad.

Befattningen skall tillträdas snarast möjligt.

Sökande, som icke innehar tjänst hos staden enligt stadens tjänstereglemente och önskar inplacering i högre löneklass än begynnelselöneklassen, skall anmäla detta i sin ansökan. Friskintyg enligt fastställt formulär skall avlämnas på anfordran.

Till drätselkammaren i Sala ställd ansökan skall jämte åldersbetyg, styrkt meritförteckning och övriga handlingar, som sökande önskar åberopa, vara brandchefen i Sala tillhanda senast den 15 augusti 1962.

Ytterligare upplysningar lämnas av brandchefen, tel 0224/101 23.

Sala i juni 1962

Drätselkammaren i Sala

Befattning som

Brandchef

vid Kungsbacka brandkår förklaras härmed till ansökan ledig för tillträde den 1 januari 1963, då nuvarande brandchef av åldersskäl lämnar befattningen. Även pensionerad brandmästare vid yrkesbrandkår kan ifrågakomma.

Lön utgår enligt central överenskomst enligt ortsgrupp 3 f n 3.659: — kronor. Upplysningar kan lämnas av Brandstyrelsens ordförande tel 300/101 96 eller brandchefen tel 300/103 03.

Ansökan skall vara Kungsbacka Brandstyrelse tillhanda senast den 1 oktober 1962.

Brandstyrelsen

Befattningen som

vice Brandchef

tillika brandmästare

i Trelleborg kungöres härmed till ansökan ledig.

Kompetensfordran: brandchefskurs kategori I.

Lön A 17, fri beklädnad.

Ansökan inlämnas till brandchefen i Trelleborg före den 1 augusti 1962.

Brandstyrelsen

Brandmästare

tillika vice brandchef

Under förutsättning av stadsfullmäktiges beslut förklaras ovannämnda befattning vid Söderhamns brandkår till ansökan ledig.

Kompetensvillkor: Brandmästarekurs kat I.

Lön: Lönegrad 16, ortsgrupp 3.

Tillträdesdag skall angivas i ansökan.

Sökande som för löneklassuppflyttning önskar tillgodoräkna sig tidigare likartad tjänst, skall göra framställning därom i ansökan.

Till brandstyrelsen i Söderhamn ställd ansökan, åtföljd av åldersbetyg och de övriga handlingar sökanden önskar åberopa, skall vara inkommen till brandchefen senast den 15 augusti 1962.

Upplysningar genom brandchefen, tel 0270/122 49.

Söderhamn i juni 1962

Brandstyrelsen

Statens Brandinspektion

Meddelande 1962: 6

angående skogsbrandförsvar 1962 har utkommit.

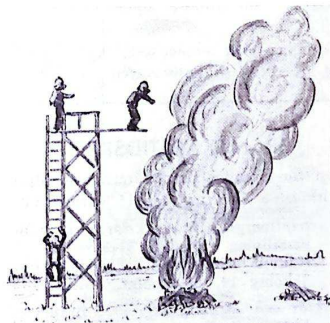
I meddelandet anges inledningsvis att skogsbrandbevakning med flyg i år skall prövas även i Norrbottens län. Bevakning från torn är nu aktuell endast i Uppsala och Örebro samt del av Västerbottens län.

Det har visat sig av värde, sägs i meddelandet, att ha tillgång till flygplan för planering och ledning av släckningsarbetet. Förutsättning för att ersättning av statsmedel därvid skall utgå är "att branden är eller kan förväntas bli av större omfattning". Rekvisition skall ske av brandchefen (ev dennes ställföreträdare) hos närmaste, behöriga flygklubb. Förteckning å dessa klubbar ingår i meddelandet.

Uppgift lämnas om den prognos- och varningstjänst, som lämnas av SMHI.

Anvisningar lämnas även för rapportering av skogsbrand. Då dylik brand endast berör med gräs eller ljung bevuxna områden, mossar o d men *icke* skog, behöver *icke* arealuppskattning göras av kronojägare eller länsskogvaktare. I dylika fall anges endast det avbrända områdets *längd* \times *bredd* i meter.

Meddelandet inrymmer slutligen vissa uppgifter om försäkringsfrågor i samband med flygverksamhet vid skogsbrandbevakning.

RÖKDYKARE

UTBILDNINGEN ÖKAR UTI
LANDET. PÅ SOLNA KÅREN
HAR TRE FULLBÄRGDA KURSER
ANORDNATS I VÅR.

Så ritar och skriver brandchef S. Pettersson, Kniåsta.

Minnen

Tur och otur

Vad gör man som underordnat befäl då chefen själv för befälet?

Man är överallt. På tak, under tak, i källare, i grannskapet för att delge chefen vad som händer. Ibland har man tur, ibland otur.

1906. Storbrand på Liljeholmen. Torkhuset stod i brand hos Lundqvist & Huddén. Utanför infarten var "högkvarteret" ordnat. Chefen, Axel Svinhufvud, motorspruta och flera granade ledningar. Ett antal brandmän i arbete. Ovanför infarten en järnvägsbro till övre våningen.

Jag var överallt. Sprang nedför en tvärgata. Tog en överblick... och skrek: "Ur vägen. Muren rasar". Allt levande försvann. Så kom ett väldigt brak. När "dammröken" lagt sig visade det sig att bron krossats och att allt låg i en hög. Med SH (=Svinhufvud) och alla räddade. *Då var det tur.*

Dålig tur var det däremot midsommarnatten 1917. Natten före hade vi haft en större brand i Ridhuset vid Stadion. Dagen förflyt lyckligt och väl med tävlingar och dans till midnatt i den festligt dekorerade gymnastiksalen.

Sedan JO (huvudbrandstationen) utrymtes inbjöds några av stadens fäder till ett glas punsch på chefens expedition. Klockan blev 3 när det sades god natt.

Larm klockan 4. Stor vindsbrand på Flemminggatan. Jag befann mig ibland ovanpå och — tyvärr — ibland under taket.

Klockan 5 låg jag på Sabbatsberg efter transport dit med ambulans. Man ringde till min hustru längst ut i skärgården — där hon befann sig med 4 barn, ett antal hundvalpar, en papegoja, levande sköldpaddor samt en barnflicka — och meddelade att "kaptenen ligger här och har brutit nacken av sig".

Det var nu lite förhastat bedömt, men det var allvarligt nog. Det stoppade nämligen min så glada verksamhet vid min kära brandkår.

Den gången hade jag otur, och det blev brandchefen Svinhufvud, som blev min tröstare och hjälper.

Furukullberg

Bemärkelsedagar

60 år

26/7 Winberg, Henning, brandchef, Mölnlycke.

50 år

17/8 Sundin, J., brandchef, Avesta.

Brandchefen i Minneapolis, Minnesota, USA, svenskättlingen *Reynold C. Malmquist*, avgick med pension den 12 maj i år efter 37 års tjänst.

Han började sin brandmannabana 1925, blev löjtnant 1931, kapten 1935 och distriktschef 1941. Sedan 1950 har han varit chef för brandkåren i Minneapolis.

Malmquist har varit president i International Association of Fire Chiefs och ordförande i denna sammanslutnings lokalavdelning Great Lakes Division.

Även i svenska brandbefälskretsar är han känd. År 1959 deltog han i brandbefälsmöter i Jönköping.

Ad

Pressklipp

Vi saxa ur:

"Det stod i G-P för 90 år se'n": Festlighet. Ett stort antal medlemmar av Göteborgs Frivilliga Brandkår, vilken, som bekant, nu beslutat att upplösa sig, hade i går afton samlats i Börsen, för att ännu en gång tillbringa några stunder gemensamt, i minnet av flydda strävanden, av kamratskap och förtrolighet. Till festen voro inbjudna kårens hedersledamöter m fl. Sedan en riklig sexa intagits i den festligt dekorerade matsalen, framsattes bålarna, därvid första skålen föreslogs för kårens höge beskyddare konung Carl XV, vilken skål följdes av hurrarop och folksång. Därefter föreslogs följande skålar: för kårens stiftare, den äldre hr J. A. Rossing; skålen tömdes under jubel och dess föremål lagerkröntes. Hr Rossing tackade i på samma gång hjärtliga och humoristiska ord. Följde så skålar för kårens högste befälhavare greve Ehrensvärd, för bortgångne och ännu levande hedersledamöter, för de båda brandmästare, för de inbjudna gästerna, för kvinnan m fl. Under den gladaste och vänskapligaste stämning, sång och tal fortgick festen till efter midnatt. Den var i allo lyckad och qvarlämnade det behagligaste intryck.

Notiser

Utnämningar

Sune Westling, sedan år 1948 vice brandchef i Göteborg, har utsetts till brandchef där efter Nils Grönvall, som vid årsskiftet avgår med pension.

Ragnar Brodell, sedan 1950 vice brandchef i Borås, har utsetts till brandchef där efter Nils Danielson, som den 1 december avgår med pension.

Brandkapten Nils Friman, Stockholm, har utsetts till vice brandchef i Solna.

Årsmöte

1—2/9 Göteborgs och Bohus läns Brandkårsförbund i Partille.

5—6/9 Gävleborgs läns Brandkårsförbund i Gävle.

9/9 Skaraborgs läns Brandkårsförbund i Tidaholm.

Kongressen

med CTIF är i år förlagd till Portugal och avhålls den 22—26 augusti i Lissabon.

Ragnar Furenus †

Kanslichefen Ragnar Furenus, Sundbyberg, avled den 30 maj i en ålder av 60 år.

Furenus, som bl a var ordförande i Solna-Sundbybergs brandförsvarsförbund, var sedan år 1960 suppleant i Svenska Brandkärernas Riksförbunds Centralstyrelse. Han var dessutom medlem av det samma år av centralstyrelsen tillsatta kommunalorganisatoriska utskottet.

I tacksamhet lever minnet av Ragnar Furenus omfattande arbete till brandförsvarets fromma.

BRANDKÄRSTIDSKRIFT

Organ för Svenska Brandkärernas Riksförbund
Utkommer omkring den 15 varje månad

Prenumerationspris: 8:— kr/år. Vid samtidig beställning av minst 5 ex = 7:— kr/år. (Likvid sändes till Brandkärstidskrift, Jakobsg 14, Stockholm. Postgiro 48 70.)

Redaktör och ansvarig utgivare: Brandchef A. Ekberg, S. Promenaden 46, Norrköping, Tel 011/293 70.

Annonbeställning: Svenska Brandkärernas Riksförbund, Jakobsgatan 14, Stockholm C. Tel 010/10 50 25.

OBS! Annonmanuskript måste vara inkomna senast den 20 i månaden före den, då annons önskas införd.

Ystad 1962, AB Ystads Centraltryckeri
Universitetsbiblioteket

14. NOV. 1962

LUND

September 1961

SVENSKA BRANDKÄRERNAS RIKSFÖRBUND

Skydd
mot
andnings-
gifter

G. PERSSON

Pris 5:- kr

SVENSKA BRANDKÄRERNAS RIKSFÖRBUND

Jakobsgatan 14
STOCKHOLM C

Telefon 010/21 36 06
Postgiro 48 70

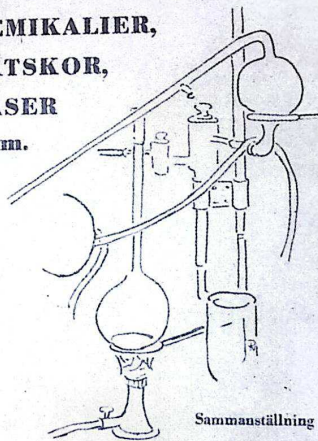
STOCKHOLM
1961

APRIL 1960
Andra upplagan

SVENSKA BRANDKÅRERNAS RIKSFÖRBUND

**BRANDEFARLIGA
KEMIKALIER,
VÄTSKOR,
GASER**
m. m.

Sammanställning
av

G. PERSSON och G. BERGSTRÖM

Pris 4:- kr

SVENSKA BRANDKÅRERNAS RIKSFÖRBUND

Jakobsgatan 14
STOCKHOLM C

Telefon 010/2136 06
Postgiro 48 70